

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Elaboratori

Butuc-Mayer Veronica, Oanea Oana-Larisa, Otilia Hercul

Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară Clasa a IX– a Curriculum la decizia școlii *opțional de tip aprofundare*

Validatori

Galeș Iuliana, Kaitar Roxana Anca, Szejke Otilia

COMPETENȚĂ
ȘI EFICIENȚĂ

„Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România” - Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman
2014-2020

Conținut

Argument.....	3
Competențe specifice și exemple de activități de învățare	5
Sugestii metodologice	7
Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 1.....	7
Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 2.....	9
Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 3.....	12
Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 4.....	14
Bibliografie.....	18

Argument

Limba și literatura româna ca disciplină de studiu în școlile și secțiile cu predare în limbile minorităților naționale reprezintă o continuă provocare. Fiind conștienți de propriul rol în demersul didactic, autorii acestui CDS de aprofundare pentru clasa a IX-a propun explorarea și nuanțarea competențelor specifice existente în *Programa* de specialitate. Obiectivul principal urmărit în elaborarea acestei programe de CDS rămâne, așa cum s-a întâmpnat și cu cele pentru clasele anterioare, procesarea achizițiilor lingvistice direct în limba română, și nu memorarea sau încurajarea automatismelor lingvistice.

În structurarea prezentului CDS de tip aprofundare se ia în considerare o oră pe săptămână, la dispoziția și decizia școlilor cu profil teoretic. Activitățile de învățare propuse sunt concepute și organizate atât în funcție de competențele generale, cât și în funcție de cele specifice precizate de *Programa școlară*, în vigoare, pentru disciplina *Limba și literatura română* pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară – filiera teoretică – ciclul inferior al liceului, clasa a IX-a, după cum urmează:

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare
3. Interacțiunea orală și scrisă
4. Medierea culturală în context plurilingv și pluricultural

În acest sens, pentru aprofundare, s-a urmărit asigurarea continuității în raport cu CDS-urile dezvoltate în acest proiect pentru nivelurile de studiu inferioare. Prezentul CDS, pentru primul an de liceu, urmărește să impună același traseu, pragmatic și aplicativ, în desfășurarea demersului didactic, valorificând competențele de comunicare ale elevilor deja existente și continuând, în mod firesc, obiectivele stabilite anterior. Perspectiva din acest opțional are ca punct de plecare același elev vorbitor de limba română ca limbă nematernă și oferă profesorului de la clasă activități de învățare aprofundate concret, care să îi permită o mai ușoară diversificare și adaptare a situațiilor de învățare la caracteristicile de comunitate și de vârstă ale elevilor, la nevoile și aptitudinile acestora, cu respectarea diversității plurilingve și multiculturale.

Având în vedere numărul de ore alocat, dar mai ales faptul că *Programa școlară* pentru ciclul inferior al liceului, în speță, pentru clasa a IX-a, insistă pe competența de interacțiune orală și scrisă și introduce competența de mediere în context plurilingv și pluricultural, am selectat competențele specifice prin care se poate aprofunda comunicarea orală și scrisă, respectiv elemente de interculturalitate, după cum urmează:

- 1.2. Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris

1.5. Realizarea lecturii ca activitate autonomă/independentă

2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe o temă familiară

2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme familiare

3.1. Participarea la interacțiuni orale, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite

3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite

4.4. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață pentru clarificarea propriilor principii și valori

4.7. Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală.

Așadar, opționalul de față vine ca un exercițiu de completare, exersare și clarificare a unor aspecte specifice învățării limbii și literaturii române de către elevii din școlile și secțiile cu predare în limbile minorităților naționale care trec din ciclul gimnazial în cel liceal. Astfel, o comunicare scrisă și vorbită, o interacțiune coerentă și participativă asigură pentru elevii nonnativi o deschidere pe care, în lipsa acestora, nu o pot construi.

Rezultatele așteptate aduc sau readuc în discuție o direcție, o viziune, la care se reflectează permanent și pe care se pune mereu accent, direcție care se consideră potrivită privind aprofundarea actului de comunicare, verbală sau nonverbală în limba oficială a statului și, nu în ultimul rând, consolidarea achizițiilor lingvistice care pot face posibil procesul comunicativ în limba română. Acest lucru este relativ dificil, având în vedere diferitele niveluri lingvistice, conform CECRL, întrucât elevii vorbitori de altă limbă maternă decât limba română ar trebui, în cursul clasei a IX-a, să depășească nivelul B1.

Un alt obiectiv al acestui CDS este de a ghida elevul din școlile și secțiile cu predare în limbile minorităților naționale spre a reuși să privească cele enumerate anterior drept acte de asumare a alterității, de toleranță și încredere în propriul sine atunci când se află într-un spațiu lingvistic nonnativ, dar necesar pentru dezvoltarea ulterioară ca individ în societatea actuală, iar profesorul său de limba și literatura română trebuie să fie mai întâi un îndrumător, un facilitator al învățării mai mult decât un simplu profesor.

Acest CDS susține ideea de a corela dorința profesorului de a reuși în actul său didactic, de a susține progresul elevului și voința elevului, vorbitor de altă limbă maternă, în a-și dezvolta competențele lingvistice formate în anii școlari anteriori, precum și în anul școlar în curs, prin studiul la clasă.

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Receptarea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare

1.2. Identificarea informațiilor de detaliu dintr-un mesaj oral sau scris:

- *identificarea ideilor principale corespunzătoare fiecărei secvențe dintr-un mesaj oral sau scris;*
- *consolidarea limbajului prin extragerea de informații punctuale;*
- *recunoașterea elementelor de cauzalitate, consecință, cronologie etc. dintr-un mesaj oral sau scris.*

1.5. Realizarea lecturii ca activitate autonomă/independentă:

- *familiarizarea cu tipurile de lectură (extensivă, lentă, rapidă etc.) și adaptarea lor la textul de parcurs în funcție de sarcina de lucru;*
- *identificarea convențiilor specifice tipurilor de texte literare/nonliterare;*
- *stimularea interesului pentru texte informative din sfera de interes specifică vârstei;*
- *dobândirea obiceiului de a citi prin parcurgerea lunară a unui număr dat de pagini despre o temă de interes și prezentarea experienței sale colegilor.*

2. Producerea mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare

2.1. Susținerea unui monolog: descrierea experiențelor, oferirea de informații, argumentarea unui punct de vedere, pe o temă familiară:

- *familiarizarea cu discursul oral pe o temă dată;*
- *descrierea experiențelor:*
- *prezentarea experienței de lectură a unor texte alese individual, după anumite criterii;*
- *exprimarea sentimentelor și a reacțiilor provocate de anumite știri sau situații de viață;*
- *oferirea de informații:*
- *explicarea unor instrucțiuni de folosire a unui obiect;*
- *prezentarea unei rețete*
- *argumentarea unui punct de vedere:*
- *exprimarea opiniei argumentate în legătură cu un subiect de interes specific vârstei și comunității.*

2.3. Producerea unui text scris: scrierea creativă (relatarea unor experiențe) și redactarea de eseuri sau rapoarte pe teme familiare:

- *redactarea jurnalului personal;*
- *scrierea de compuneri, plecând de la anumite cuvinte date;*

- *redactarea de articole de ziar, pornind de la evenimente școlare;*
- *scrierea predictivă, după parcurgerea la oră a unor secvențe de mesaje orale sau scrise.*

3. Interacțiunea orală și scrisă

3.1. Participarea la interacțiuni orale, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:

- *implicarea în conversații, în diferite situații de comunicare;*
- *pregătirea unui interviu pe o temă dată și motivarea alegerii întrebărilor;*
- *activități de joc de rol și de punere în scenă;*
- *familiarizarea cu contexte geografice de comunicare noi și interacțiunea cu ele.*

3.2. Participarea la interacțiuni scrise, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite:

- *elaborarea de scrisori/mesaje pentru un prieten imaginar;*
- *schimbul de experiență cu prieteni lingvistici virtuali;*
- *familiarizarea cu instrumentele de corectare rapidă a unui text dialogat scris și introducerea în obiceiul cotidian.*

4. Mediarea culturală în context plurilingv și pluricultural

4.4. Stabilirea unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori:

- *redactarea unor scrisori adresate scriitorului preferat cu sugestii de modificare a unor situații din lecturi, a finalului acestora;*
- *realizarea de spoturi publicitare pentru spectacole, traduceri/adaptări;*
- *spectacol artistic cu interpretarea de colinde din cultura română, a minorităților naționale și/sau din cultura universală;*
- *realizarea de trailere ale unor ecranizări ale operelor din literatura română/maghiară/universală.*

4.7. Manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală:

- *realizarea de colaje/proiecte în grup cu ocazia Zilei Internaționale a Toleranței;*
- *redactarea de scrisori/emailuri adresate unui corespondent din diaspora cu ocazia unor sărbători specifice acelei zone.*

Sugestii metodologice

Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 1

Pentru realizarea unui parcurs suplimentar în vederea dezvoltării competenței generale 1 s-au selectat competențele specifice 1.2; 1.5, care se concentrează pe prelucrarea informațiilor și transferarea lor în sfera aplicativă, respectiv, pe activitatea de lectură și dezvoltarea acestei competențe pentru a deveni proces autonom/independent.

La nivelul competenței 1.2 se aprofundează receptarea mesajului oral/scriș, ținându-se cont de cele trei componente (verbal, nonverbal și paraverbal). De asemenea, se vizează exersarea deprinderii de stabilire a unor conexiuni între informațiile (cognitive și afective) esențiale/generale și de detaliu/punctuale din textele audiate și/sau citite, precum și recunoașterea elementelor de cauzalitate, consecință, cronologie etc. din mesajele cu care elevul intră în contact. Exersarea competenței specifice 1.2 este esențială pentru vorbitorul nonnativ de limbă română indiferent de tipul de bilingvism. Astfel, lacunele din înțelegerea unui text, fie el oral sau scriș, vor fi remediate cu ajutorul unor strategii compensatorii, care presupun raportarea la elementele ce țin de situația concretă de comunicare.

Competența specifică 1.5 este una preponderent atitudinală, urmărind deschiderea elevului spre lectură, în scopul valorizării principiilor ascultării și receptării active. Este important pentru elevul vorbitor de altă limbă maternă decât cea română să exerseze lectura spre a-și lărgi orizontul lingvistic și cultural, filtrând cele citite prin propria experiență de viață.

Exemplu de activitate de învățare

Corelare competență specifică – conținut

Dobândirea obiceiului de a citi: O carte pe lună

Mijloace de învățământ: text-suport adecvat (vârstei, tipului de bilingvism) care conține situații de viață din sfera de interes specifică vârstei/unității (din programa școlară)

Descrierea activității:

1. Stabilirea, la început de an școlar, a temelor pe care trebuie să le cuprindă textele alese spre lectură, numărul de pagini (minimum 50 de pagini) și actualitatea limbajului textului (de exemplu, cărți apărute după anul 2000).

2. Strategii recomandate: impunerea unui ritm de lectură - data și numărul de pagini de parcurs (de exemplu, 1 octombrie – 1 pagină, 2 octombrie – 2 pagini, 3 octombrie – 3 pagini etc.)

3. *Receptarea autonomă a lecturii:*

A. Notarea a zece cuvinte-cheie nou învățate, cu sinonime și enunțuri.

B. Notarea citatului preferat.

Îmbinare cu competența generală 2:

C. Realizarea rezumatului scris în 100-150 de cuvinte (de exemplu, pe baza: titlurilor articolelor citite pe tema dată (pentru textul nonliterar), a titlurilor capitolelor (pentru textul literar), a acțiunilor personalității/personajului principal, a ideilor principale etc.);

D. experiența lecturii cu textul parcurs (prezentare în 3 minute).

4. *Inter-receptare:* adresarea a două întrebări din partea clasei după ce aceasta a fost prezentată colegilor.

Evaluare

Pe baza unui text din tema lăsată spre lectură în luna respectivă, pentru competența de receptare a mesajului scris, se poate alege un fragment pentru care se construiesc itemi obiectivi și semi-obiectivi. Oferim spre exemplu, o secvență dintr-un test de evaluare cu itemi dintr-un fragment din *Cititorul din peșteră*, de Rui Zink, din cadrul unității *Adolescenți printre cărți*.

Scrie, în dreptul fiecărui exercițiu, răspunsul pentru cerințele de mai jos, cu privire la textul dat.

1. Sensul expresiei *domniile voastre* din fragmentul dat este:

- a. Domnii pe care voi îi cunoașteți
- b. Dumneavoastră
- c. Doamnele pe care voi le cunoașteți
- d. Copiii.

Răspunsul corect este: _____

5 puncte

2. Copilul îl compară pe Anibalector în primele replici ale dialogului din textul de mai sus cu:

- a. o gorilă
- b. Dumnezeu
- c. o idee
- d. o ieșire.

Răspunsul corect este _____

5 puncte

3. Precizează motivul pentru care monstrul se supără pe oameni, exemplificându-ți răspunsul cu o secvență din text. **10 puncte**

4. Explică, în 30-50 de cuvinte, de ce îi este teamă copilului în timpul conversației cu animalul cititor. **10 puncte**

5. Prezintă, în 30 – 50 de cuvinte, o trăsătură morală a lui Anibalector, care se desprinde din dialogul cu băiatul. **10 puncte**

Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 2

Pentru competența generală de producere a mesajului oral și scris, în diferite situații de comunicare, au fost alese spre aprofundare competențele specifice 2.1 și 2.3, cu scopul de a familiariza elevul, prin crearea de contexte de comunicare, cu situații concrete de viață, prin împărtășirea aspectelor importante ale vieții lor personale.

Astfel, pentru competența 2.1 se propune exersarea producerii de text prin utilizarea în diferite tipuri de monolog a cuvintelor nou învățate prin exerciții de descriere a experiențelor

(de lectură, afective, reacționale etc.) sau prin oferirea unor informații de uz cotidian, care solicită gândirea creativă și antrenează cunoștințe multiple într-un mod dinamic, consolidând cunoașterea intercolegială.

Competența specifică 2.3 și activitățile de învățare propuse în acest curriculum la decizia școlii vin în sprijinul profesorului de limba română ca limbă maternă cu idei practice pentru exerciții menite să accelereze producerea de text scris personalizat atât din punctul de vedere al receptării cognitive, cât și a celei emoțional-afective, provocând elevii la reacții, atitudini și comportamente de învățare pozitive.

Exemplu de activitate de învățare

Corelare competență specifică – conținut

Scrierea predictivă, după parcurgerea la oră a unor secvențe de mesaje orale sau scrise

Mijloace de învățământ: textul-suport (adecvat vârstei, tipului de bilingvism) *Santinela*, de Fredric Brown (în traducere de Oana-Larisa Oanea) care conține situații de viață din sfera de interes specifică vârstei/unității (din programa școlară)

Descrierea activității:

- a. Este prezentat titlul textului care urmează să fie parcurs cu elevii (la alegerea profesorului, prin receptare orală sau scrisă): *Santinela*. După consultarea dicționarului, folosind metoda brainstormingului, sunt stabilite semnificațiile pe care acest cuvânt le are pentru elevi.
- b. Textul *Santinela*, de Fredric Brown, este împărțit în trei coloane, pe o foaie A4, pliată în trei, după modelul:

<i>Santinela</i> de Fredric Brown	<i>Santinela</i> de Fredric Brown	<i>Santinela</i> de Fredric Brown
<p><i>Era ud și plin de noroi, înfometat și înfrigorat și se afla la cincizeci de mii de ani-lumină de casă. Un ciudat soare albastru strălucea, iar gravitația, de două ori mai mare decât cea cu care era obișnuit, îi îngreuna orice mișcare.</i></p> <p><i>Dar, în zeci de mii de ani, această parte a războiului nu se schimbă. Piloții se simțeau bine cu navele lor spațiale elegante și cu armele lor sofisticate. Totuși, atunci când era vorba de lucruri importante, tot soldatul de jos, infanteria, era cel care trebuia să ocupe terenul și să-l apere, pas cu nenorocit de pas. Cum ar fi această planetă blestemată a unei stele de care nu auzise niciodată până când nu l-au aterizat acolo. Iar acum era un teren sacru pentru că și</i></p>	<p><i>Era ud și plin de noroi, înfometat și înfrigorat și se afla la cincizeci de mii de ani-lumină de casă. Un ciudat soare albastru strălucea, iar gravitația, de două ori mai mare decât cea cu care era obișnuit, îi îngreuna orice mișcare.</i></p> <p><i>Dar, în zeci de mii de ani, această parte a războiului nu se schimbă. Piloții se simțeau bine cu navele lor spațiale elegante și cu armele lor sofisticate. Totuși, atunci când era vorba de lucruri importante, tot soldatul de jos, infanteria, era cel care trebuia să ocupe terenul și să-l apere, pas cu nenorocit de pas. Cum ar fi această planetă blestemată a unei stele de care nu auzise niciodată până când nu l-au aterizat acolo. Iar acum era un teren sacru pentru că și</i></p>	<p><i>Era ud și plin de noroi, înfometat și înfrigorat și se afla la cincizeci de mii de ani-lumină de casă. Un ciudat soare albastru strălucea, iar gravitația, de două ori mai mare decât cea cu care era obișnuit, îi îngreuna orice mișcare.</i></p> <p><i>Dar, în zeci de mii de ani, această parte a războiului nu se schimbă. Piloții se simțeau bine cu navele lor spațiale elegante și cu armele lor sofisticate. Totuși, atunci când era vorba de lucruri importante, tot soldatul de jos, infanteria, era cel care trebuia să ocupe terenul și să-l apere, pas cu nenorocit de pas. Cum ar fi această planetă blestemată a unei stele de care nu auzise niciodată până când nu l-au aterizat acolo. Iar acum era un teren sacru pentru că și</i></p>

<p><i>extraterestrii erau acolo. Extraterestrii - singura altă rasă inteligentă din galaxie... niște monștri cruzi, hidoși și respingători.</i></p>	<p><i>extraterestrii erau acolo. Extraterestrii - singura altă rasă inteligentă din galaxie... niște monștri cruzi, hidoși și respingători.</i></p> <p><i>Contactul cu ei fusese stabilit în apropiere de centrul Galaxiei, după colonizarea lentă și dificilă a zeci de mii de planete; și fusese război imediat; au început să tragă, fără să încerce măcar să negocieze sau să facă pace. Acum, se luptau pentru fiecare planetă amărâtă în parte.</i></p> <p><i>Era ud și plin de noroi, înfometat și înfrigorat, iar vremea era aspră, cu un vânt puternic de a care îl dureau ochii. Dar extraterestrii încercau să se infiltreze și fiecare post de pază era vital. Rămăsese în alertă, cu arma pregătită.</i></p> <p><i>Era la cincizeci de mii de anilumină de casă, luptând pe o planetă străină și întrebându-se dacă va mai trăi vreodată să se revadă acasă.</i></p> <p><i>Și apoi l-a văzut pe unul dintre ei, târându-se spre el.</i></p>	<p><i>extraterestrii erau acolo. Extraterestrii - singura altă rasă inteligentă din galaxie... niște monștri cruzi, hidoși și respingători.</i></p> <p><i>Contactul cu ei fusese stabilit în apropiere de centrul Galaxiei, după colonizarea lentă și dificilă a zeci de mii de planete; și fusese război imediat; au început să tragă, fără să încerce măcar să negocieze sau să facă pace. Acum, se luptau pentru fiecare planetă amărâtă în parte.</i></p> <p><i>Era ud și plin de noroi, înfometat și înfrigorat, iar vremea era aspră, cu un vânt puternic de a care îl dureau ochii. Dar extraterestrii încercau să se infiltreze și fiecare post de pază era vital. Rămăsese în alertă, cu arma pregătită.</i></p> <p><i>Era la cincizeci de mii de anilumină de casă, luptând pe o planetă străină și întrebându-se dacă va mai trăi vreodată să se revadă acasă.</i></p> <p><i>Și apoi l-a văzut pe unul dintre ei, târându-se spre el. A fîntit și a tras. Extraterestrul a scos acel sunet ciudat și oribil pe care îl fac cu toții, apoi a rămas nemișcat. S-a cutremurat la auzul și la vederea extraterestrului zăcând acolo. Altcineva, cu trecerea timpului, ar fi putut să se obișnuiască cu ei, dar el nu reușise niciodată. Erau niște creaturi atât de respingătoare, cu doar două brațe și două picioare, cu o piele îngrozitor de albă și... fără solzi...</i></p>
---	--	--

- c. Elevilor li se cere să scrie prima predicție, completând prima rubrică a tabelului următor (*Ce crezi că se va întâmpla?*).

Ce crezi că se va întâmpla?	Ce s-a întâmplat?

- d. Elevii citesc primul fragment (celelalte două fiind împăturite) și completează rubrica a doua – *Ce s-a întâmplat?*. Etapele se repetă de câte ori o impune lungimea textului.

- e. Elevii primesc sarcina de a descoperi deosebirile dintre personaje, identificând în textul parcurs cât mai multe caracteristici ale celor două personaje. *[Acest exercițiu ajută la o mai bună fixare a categoriei gramaticale a genului.]*

Santinela	Extraterestrul

Evaluare

Realizarea, în 200-240 de cuvinte, a unui interviu cu Santinela, respectând normele de redactare ale unui text publicistic.

Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 3

La nivelul ciclurilor inferioare, parcursul formativ se concentrează pe formarea și dezvoltarea deprinderilor integratoare, bazat, de fapt, pe receptarea și producerea de mesaje orale și scrise. Începând cu clasa a IX-a, alături de două competențe generale, care continuă acest parcurs, se adaugă interacțiunea orală și scrisă, precum și transferul acesteia în medierea culturală. Tratarea separată a competenței de interacțiune este necesară pentru ca elevii de vârstă liceală să devină conștienți de modul în care o interacțiune, fie ea orală sau scrisă, este funcțională și cum poate fi ea aplicabilă și eficientă în cotidianul lor.

În acest sens, pentru competența generală 3, au fost alese pentru aprofundare competențele specifice 3.1. și 3.2. Pentru competența specifică 3.1., au fost gândite ca activități de învățare pentru participarea la interacțiuni orale, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite, sugestive pentru utilitatea lor, implicarea în conversații, în diferite situații de comunicare, pregătirea unui interviu pe o temă dată, prin motivarea alegerii întrebărilor, activități de joc de rol și de punere în scenă sau familiarizarea cu contexte geografice de comunicare noi și interacțiunea cu ele.

Pentru dezvoltarea competenței de participare la interacțiuni scrise, în situații cotidiene de viață sau pornind de la textele citite (3.2.), activitățile de învățare destinate aprofundării sunt elaborarea de scrisori/mesaje pentru un prieten imaginar, schimbul de experiență cu prieteni

lingvistici virtuali și familiarizarea cu instrumentele de corectare rapidă a unui text dialogat scris și introducerea lor în obiceiul cotidian.

Activitățile de învățare specifice acestei competențe generale sunt de natură să aducă un plus de exercițiu practic actului de comunicare interactivă elevilor din școlile și secțiile cu predare în limbile minorităților naționale nedeprinși încă sau care nu au suficiente contexte reale de interacțiune lingvistică în limba română, ajutându-i astfel și încurajându-i să se exprime, să își dezvolte competența de comunicare propriu-zisă în limba română, având ca efect integrarea lor într-un mediu și un context de viață cel puțin bilingv, dacă nu plurilingv, dar, cu siguranță, multicultural. Până atunci, responsabilitatea creării unor astfel de contexte îi revine, în principal, profesorului.

Exemplu de activitate de învățare

Corelare competență specifică – conținut

Interacțiune scrisă: Interviu cu un personaj

Mijloace de învățământ: text-suport adecvat (vârstei, tipului de bilingvism) care conține situații de viață din sfera de interes specifică vârstei/unității (din programa școlară).

Descrierea activității:

- a. Pe baza textului anterior abordat și cu care s-au efectuat deja activități de învățare pentru aprofundarea competențelor de receptare și producere de mesaje orale și/sau scrise, se solicită elevilor să realizeze un interviu imaginar cu personajul principal al romanului *Cititorul din peșteră*, de Rui Zink, plecând de la fragmentul din final:

„Drept pedeapsă m-au obligat să fiu scriitor, soartă pe care n-o doresc nici celui mai mare dușman. E mai rău decât închisoarea pe viață! Ne petrecem timpul așezați la o masă, în fața hârtiei albe sau a calculatorului gri; fundul ni se înmoaie de atâta stat jos, și scriem, și scriem... (...)

Și pe urmă, câteodată, ca acum, sunt invitat să mă duc prin școli sau biblioteci. E ca și cum astăzi grădinile zoologice ar fi invers, de tip safari-rezervație: eu sunt cel care, într-o libertate aparentă, mă duc să-i vizitez pe elevi în cuștile lor. Latura bună e că în felul acesta nu sunt foarte agitați. Le vorbesc despre istorii de-ale mele sau de-ale altora, fac clovnerii, lansez provocări, citesc povestiri și poeme - și, când am dispoziție pentru așa ceva, spun anecdote, deși rareori cu efectul dorit.

Ocazional, am... cum să spun... miraje, îmi plimb ochii peste fețele din jur, fețele voastre și, ici și colo, mi se pare că văd un Anibalector. În miniatură, bineînțeles, sau latent. Vai, ce spaimă!

E o activitate obositoare, dar, mărturisesc, chiar nu-mi displace. Găsesc că-i mișto să am contacte cu voi, cu persoane care au astăzi vârsta pe care o aveam eu când am plecat în aventură.”

- b. Interviu, realizat în 200-240 de cuvinte, are ca punct de plecare o vizită a scriitorului-personaj într-o școală din Transilvania:

Elevul: La vârsta de treisprezece ani, conjuncturile vieții l-au ținut, timp de aproape trei luni, într-o peșteră izolată din această regiune a țării, unde a trăit o experiență asemănătoare cu cea a musului și a lui *Anibalector*.

Scriitorul-personaj: este surprins total să afle de existența unei asemenea experiențe și îl intervieveză pe copil.

Evaluare

Interviul de la activitatea de învățare poate fi o piesă din portofoliu pentru evaluarea finală a unității *Adolescenți printre cărți* sau *Călătoriile*.

Justificarea selectării competențelor specifice derivate din competența generală 4

În cazul medierii culturale în context plurilingv și pluricultural, avem de-a face cu o competență de ordin înalt, legitim de format la nivelul liceului. Aceasta presupune treceri de la un cod la altul (între două limbi, de exemplu, sau de la verbal la non-verbal și invers), de la o cultură la alta sau adaptări și reformulări ale diverselor mesaje în funcție de contextul cultural și situația de comunicare.

Pentru această ultimă competență generală, competențele specifice propuse pentru aprofundare sunt 4.4. și 4.7.

Astfel, pentru competența specifică de stabilire a unor legături între experiența de lectură și experiența de viață, pentru clarificarea propriilor principii și valori, printre activitățile de învățare recomandate sunt: redactarea de scrisori, destinatari putând fi scriitorul preferat sau un personaj, iar printre teme, sugestii de modificare a unor secvențe din texte citite sau a finalului acestora; realizarea de spoturi publicitare pentru spectacole, traduceri/adaptări; spectacol artistic cu interpretarea de colinde din cultura română, a minorităților naționale și/sau din cultura universală; realizarea de trailere ale unor ecranizări ale operelor din literatura română/maghiară/universală etc.

Pentru ultima competență specifică din programa acestui curriculum la decizia școlii, și anume pentru manifestarea sensibilității, a toleranței și a respectului față de diversitatea culturală, sunt propuse activități, precum: realizarea de colaje/proiecte în grup cu ocazia Zilei Internaționale a Toleranței; redactarea de scrisori/emailuri adresate unui corespondent din diaspora cu ocazia unor sărbători specifice acelei zone, realizarea de sesiuni Q&A sau de videoclipuri ale unor piese românești care au mesaje educative sau sensibilizatoare pentru tineri din comunități diferite etc.

Cultivarea simțului estetic, a sensibilității și a respectului pentru diversitate, fie că vorbim despre comunități diferite, niveluri sociale sau educaționale diferite, începe în familie și este continuat la școală, profesorii fiind și ei, la rândul lor, pe lângă părinți, modele de comportamente responsabile, morale, deoarece sunt implicați direct în viitorul societății prin viziunea pe care o au chiar ei înșiși asupra respectului și înțelegerii față de orice formă de diversitate.

Exemplu de activitate de învățare

Corelare competență specifică – conținut

Exercițiu de interacțiune cu publicul: Artist pentru 5 minute

Mijloace de învățământ: text-suport adecvat (vârstei, tipului de bilingvism)/versuri care conțin situații de viață din sfera de interes specifică vârstei/unității (din programa școlară), coloană sonoră pentru interpretarea piesei, echipament audio-video/telefon.

Descrierea activității:

- a. Elevii sunt anunțați că pentru următoarea oră/săptămână trebuie să realizeze un videoclip cu interpretarea melodiei Irinei Rimes, *Acasă*. Melodia poate fi interpretată de două persoane, iar la videoclip trebuie să lucreze/participe întreaga clasă. După videoclip, în clasă se va desfășura o sesiune de *Întrebări&Răspunsuri* cu „artista/artistul” și „fanii” săi.
- b. Elevii primesc versurile piesei, ascultă melodia și vizionează videoclipul artistei basarabence (<https://youtu.be/NbvdSxAijwM>).
- c. Pentru a intra mai bine în rolul artistei, originară din Republica Moldova, și pentru a înțelege mai bine mesajul piesei, le este recomandat filmul-documentar al Irinei Rimes, *Pe drumul meu* (pe care îl vor viziona acasă), la oră fiindu-le prezentat trailerul: <https://youtu.be/COp9hKDqhsE>.

- d. După vizionări, elevii citesc versurile încă o dată, cer explicații sau lămuriri cu privire la mesaj, interpretare și realizarea videoclipului. Urmează împărțirea sarcinilor și rolurilor fiecărui elev și punerea lor în practică.
- e. De-a lungul întregii activități, cât timp ea se desfășoară în timpul orei, profesorul devine „asistentul producătorilor”.
- f. La următoarea oră, este vizionat videoclipul, apoi, timp de 10-15 minute, este împărtășită experiența producerii și producției lui.
- g. După ce contextul de comunicare a fost creat, urmează sesiunea de Q&A. Dat fiind contextul creat cu tânăra artistă, întrebările vor fi formulate la persoana a II-a, numărul singular (de exemplu: *Cât timp ți-a luat să scrii piesa **Acasă?**, Care este piesa ta de suflet?, De ce ai vrut să faci un film despre viața ta?, Cât de des mergi acasă?, Cine a avut ideea filmului-documentar **Pe drumul meu?**, Crezi că fanii tăi te înțeleg acum mai bine? etc.).*

*Pentru o mai ușoară înțelegere a contextului propus și pentru prelucrarea rapidă a ideii, se oferă textul piesei *Acasă*, scrisă și interpretată de Irina Rimes:

„**Mama** îmi spunea: <<- **Fată, vezi că lumea-i rea!**>>,”

dar eu n-o vedeam deloc așa.

Mama mi-a tot zis: <<**Să te ții mereu de scris! Muzica ta te va salva.**>>

Mamă, te-am crezut, mi-a fost frică de necunoscut,

Dar timpul a trecut... Uite, mamă, ce-am făcut!

Mamă, mi-este dor!... Dorul, știi că nu-i ușor și te voi suna după piesa asta.

Du-mă, vântule, unde-mi sunt gândurile, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Du-mă, val de dor, unde nopțile nu dorm, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Du-mă, ploaie, tu, acolo unde griji nu-s, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Uită-mă puțin, să nu mă mai simt străin, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Mama îmi spunea: <<**Ai grijă, fetița mea, dacă oamenii te vor urma!**

Totul are un preț, tu ai grijă ce-i înveți! Universul nu te va ierta.

Mamă, ți-o fi greu, dar să ții minte mereu:

Nu privi-n trecut, dacă a durut!>>

Mamă, mi-este dor... Dorul, știi că nu-i ușor și te voi suna după piesa asta.

Du-mă, vântule, unde-mi sunt gândurile, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Du-mă, val de dor, unde nopțile nu dorm, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Du-mă, ploaie, tu, acolo unde griji nu-s, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Uită-mă puțin, să nu mă mai simt străin, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!

Poduri de flori peste noroi,
 Eu nu sunt străin, eu nu sunt ca voi!
 Eu vreau să zbor, dar ei nu mă lasă.
 Du-mă acasă!
 Du-mă, vântule, unde-mi sunt gândurile, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!
 Du-mă, val de dor, unde nopțile nu dorm, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!
 Du-mă, ploaie, tu, acolo unde griji nu-s, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!
 Uită-mă puțin, să nu mă mai simt străin, du-mă acasă, du-mă, du-m-acasă!”

Evaluare

Evaluarea unei astfel de activități de învățare poate fi realizată printr-o fișă de evaluare adaptată, criteriile generale fiind folosite și la alte proiecte. Acestea trebuie să fie dinainte cunoscute de către elevi.

Criteriul de evaluare	Punctaj maxim	Punctaj acordat
1. Respectarea tematicii: măsura în care elevul a făcut ceea ce trebuia sub aspectul validității și relevanței abordării temei proiectului (videoclip și sesiune Q&A) – <i>unitate, coerență, logică, câmp tematic propus</i>	10 p.	
2. Completitudinea: realizarea <i>tuturor</i> produselor stabilite	10 p.	
3. Calitatea produselor realizate: filmare, sunet, decor, joc de rol, implicarea echipei de producție, întrebările gândite, răspunsurile date	30 p.	
4. Calitatea interacțiunii: corectitudinea interpretării, coerența exprimării, ușurința în exprimare	20 p.	
5. Elemente de originalitate și creativitate în interacțiune	10 p.	
6. Gradul de transmitere a mesajului piesei și de redare a rolului (interacțiune verbală, paraverbală și nonverbală)	20 p.	
PUNCTAJ TOTAL	100 puncte	

Bibliografie

****Programa școlară pentru disciplina Limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară – filiera teoretică – ciclul inferior al liceului, trunchiul comun (TC) și curriculumul diferențiat (CD*), clasa a IX-a, 2021, OMEN nr. 5153/2021.*

****Ghidul profesorului de limba și literatura română pentru școlile și secțiile cu predare în limba maghiară, Cluj-Napoca, Editura „Abel”, 2017.*

CERGHIT, Ioan, 2006, *Metode de învățământ*, Iași, Editura „Polirom”.

CUCOȘ, Constantin, *Educație interculturală*, www.constantincucos.ro

HATTIE, John, 2014, *Învățarea vizibilă. Ghid pentru profesori*, București, Editura „Trei”.

HERCUȚ, Otilia, 2016, *Heutagogy în volumul Autoeducația și Educația Permanentă. Direcții ale educației postmoderne*, Oradea, Editura „Didactica Militans”.

ILIE, Emanuela, 2020, *Didactica limbii și literaturii române*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, Iași, Editura „Polirom”, Colecția *Collegium-Methodica*.

NOREL, Mariana, POP, Liana, 2005, *Limba română ca a doua limbă*, București, Editura „Educația+”.

OANEA, Oana-Larisa, 2016, *Competențele de lectură în mediul bilingv în Valorile educației – educația valorilor, din Antichitate până azi. Abordări teoretice, soluții practice* (coord. Emanuela Ilie, Claudia Tărnăuceanu), pp. 221-233, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

OANEA, Oana-Larisa, 2017, *Proteismul lecturii și rolul său social în Educația valorilor, din Antichitate până în prezent* (coord. Emanuela Ilie și Claudia Tărnăuceanu), pp. 297-314, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”.

OANEA, Oana-Larisa (co-autor), 2014, *Auxiliar didactic pentru dezvoltarea competențelor de comunicare în limba română ca limbă nematernă, Niveluri B2, C1, C2*, Miercurea-Ciuc, Editura „Tipographic”.

PAMFIL, Alina, 2000, *Didactica limbii și literaturii române pentru școlile cu predare în limbile minorităților naționale*, Cluj-Napoca, Editura „Dacia”.

PLATON, Elena (coord.), 2011, *Procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă nematernă (RLNM) la ciclul liceal RLNM: P3- ciclul liceal*, Cluj-Napoca, Editura „Casa Cărții de Știință”.

RUSU, Mina Maria, NOREL, Mariana, 2017, *Ghidul profesorului de limba și literatura română*, Pitești, Editura „Nomina”.

SONEA I., VASIU L., VÎLCU D., 2021, *Manual de limba română ca limbă străină (RLS), Nivel B1*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană.

TÓDOR, Erika Mária, 2020, *Predarea-învățarea limbii române ca limbă nematernă: o alternativă a lingvisticii aplicate*, Cluj-Napoca, Editura „Scientia”.

Titlul proiectului: „*Competență și eficiență în predarea limbii române copiilor și elevilor aparținând minorităților naționale din România*”

Beneficiarul proiectului: Ministerul Educației

Elaboratori: Butuc-Mayer Veronica, Oanea Oana-Larisa, Otilia Hercut

Validatori: Galeș Iuliana, Kaitar Roxana Anca, Szejke Otilia

Data publicării:

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului